

Hag, 16. septembar 2026.

Sažetak prvostepene presude u predmetu

Specijalizovani tužilac protiv Hašima Tačija, Kadrija Veseljija, Redžepa Seljimija i Jakupa Krasnićija

(predmet KSC-BC-2020-06)

1. Pretresni panel II danas izriče prvostepenu presudu u predmetu *Specijalizovani tužilac protiv Hašima Tačija, Kadrija Veseljija, Redžepa Seljimija i Jakupa Krasnićija*. Panel činimo: ja, predsedavajući sudija Čarls L. Smit III, sudija Kristof Barte, sudija Genael Metro i rezervni sudija Fergal Gejnor. Presuda se izriče javno, u ime naroda Kosova i u prisustvu optuženih, Hašima Tačija, Kadrija Veseljija, Redžepa Seljimija i Jakupa Krasnićija.
2. Molim sve prisutne u galeriji za posetioce za tišinu tokom čitanja sažetka presude. Imajte u vidu da je ovo sud pred kojim se razmatraju ozbiljna pitanja i donose sudske odluke. U slučaju ometanja sednice, bilo verbalnog ili fizičkog, sud i službenici obezbeđenja preduzeće odgovarajuće radnje.
3. Pre nego što iznese zaključke o optužbama protiv g. Tačija, g. Veseljija, g. Seljimija i g. Krasnićija, panel želi da se osvrne na nekoliko važnih pitanja.
4. Predmet ovog postupka bile su radnje i postupci optuženih, g. Tačija, g. Veseljija, g. Seljimija i g. Krasnićija, prema navodima iz optužnice.
5. Ovaj postupak se bavio isključivo činjenicama i okolnostima relevantnim za optužbe protiv optuženih u ovom predmetu. Ovaj predmet se nije bavio legitimitetom Oslobođilačke vojske Kosova ni njenim ciljem da ostvari nezavisnost Kosova. U ovom predmetu nije ocenjivano koja strana snosi veću odgovornost. Ovaj predmet se nije bavio krivičnim delima nad kosovskim

Albancima koja su srpske snage i paravojne formacije *nesumnjivo* izvršile. U okviru ovog postupka nisu razmatrane tvrdnje o samoodbrani.

6. Ono čime se ovaj predmet isključivo bavio je pitanje da li su krivična dela iz optužnice zaista izvršena i da li se optuženi mogu smatrati krivično odgovornim za bilo koje od tih dela. Radi se, konkretno, o krivičnim delima protiv Srba, Roma i, naročito, kosovskih Albanaca, koja su prema optužnici izvršili određeni pripadnici OVK i sâmi optuženi.

7. U pogledu tog pitanja, Specijalizovana veća utvrđuju isključivo krivičnu odgovornost pojedinaca. To načelo zagantovano je normativnim okvirom Specijalizovanih veća i Specijalizovanim većima daje nadležnost isključivo nad fizičkim licima. To znači da Specijalizovana veća utvrđuju odgovornost samo za krivična dela koja su učinili *pojedinci*. Optužbe koje je specijalizovani tužilac izneo u ovom predmetu tiču se isključivo individualne krivične odgovornosti optuženih.

8. Odlučujući o tom pitanju, panel se vodio načelom da se njegova uloga sastoji u tome da oceni dokaze kako bi utvrdio istinu i zadovoljio pravdu. Po rečima Bendžamina Dizraelija, britanskog državnika i premijera iz 19. veka: „Pravda je istina na delu.“

9. Sudski panel je dužan da suđenje vodi uz poštovanje i pridržavanje načela redovnog sudskog postupka, primenu standarda dokazivanja van razumne sumnje i uz garanciju da niko neće biti oglašen krivim osim ako se panel u njegovu krivicu ne uveri van razumne sumnje. Proteklih tri i po godine, panel se posvetio toj dužnosti.

10. Sada ću preći na sažeti prikaz prvostepene presude. Pročitaću sažetak glavnih zaključaka panela, uz napomenu da sažetak nije sastavni deo prvostepene presude. Prvostepena presuda je jedini merodavni dokument za zaključke i odluku ovog panela. Sažetak presude, koji nije merodavan, biće dostupan na

vebsajtu Specijalizovanih veća. Optuženi, strane i učesnici u postupku dobiće poverljivu verziju prvostepene presude na kraju ove sednice, dok će redigovana verzija i prevod prvostepene presude biti dostupni javnosti u odgovarajućem roku.

Optuženi i optužbe

11. Najpre ću podsetiti na optužbe protiv optuženih.

12. *Hašim Tači* – prvooptuženi u ovom predmetu – državljanin je Kosova, rođen 24. aprila 1968. u mestu Broćna, opština Srbica, na Kosovu. Specijalizovano tužilaštvo (dalje u tekstu: tužilaštvo) navodi da je g. Tači jedan od osnivača „UÇK“, odnosno Oslobodilačke vojske Kosova (dalje u tekstu: OVK), kao i jedan od osnivača Centralnog ili Glavnog štaba OVK, čiji je član bio od 1998. do 1999, te da je najkasnije od marta 1998. do septembra 1999, bio i (i) načelnik Direkcije za politička pitanja i Direkcije za informacije OVK; i (ii) predsednik Privremene vlade Kosova, i vrhovni komandant OVK.

13. *Kadri Veselji* – drugooptuženi u ovom predmetu – državljanin je Kosova, rođen 31. maja 1967. u Kosovskoj Mitrovici, opština Kosovska Mitrovica, na Kosovu. Tužilaštvo navodi da je g. Veselji jedan od osnivača OVK i Glavnog štaba, da je bio član Glavnog štaba od 1998. i tokom 1999, kao i da je bio (i) član Direkcije OVK za politička pitanja i načelnik obaveštajne službe OVK, poznate i pod nazivom „G-2“; (ii) načelnik Obaveštajne službe Kosova zvane „SHIK“; i (iii) ministar za obaveštajne poslove u Privremenoj vladi Kosova.

14. *Redžep Seljimi* – trećeoptuženi u ovom predmetu – državljanin je Kosova, rođen 15. marta 1971. u mestu Ovčarevo, opština Srbica, na Kosovu. Tužilaštvo navodi da je g. Seljimi jedan od osnivača Glavnog štaba i da je bio član Glavnog štaba čitave 1998. i tokom 1999. godine, te da je bio i (i) načelnik Direkcije OVK za operacije; (ii) glavni inspektor OVK; i (iii) ministar za javni red, odnosno ministar unutrašnjih poslova u Privremenoj vladi Kosova.

15. *Jakup Krasnići* – četvrti i poslednji saoptuženi u ovom predmetu – državljanin je Kosova, rođen 1. januara 1951. u mestu Negrovce/Fatos, opština Glogovac, na Kosovu. Tužilaštvo tvrdi da je g. Krasnići bio član Glavnog štaba čitave 1998. i tokom 1999. godine i da je pored toga bio (i) član Direkcije OVK za politička pitanja; (ii) zvanični portparol OVK; (iii) zamenik komandanta OVK; i (iv) portparol Privremene vlade Kosova.

16. Tužilaštvo svu četvoricu optuženih tereti u šest tačaka optužnice za zločine protiv čovečnosti iz člana 13(1) Zakona, konkretno: progon (tačka 1), zatvaranje (tačka 2), drugi nehumani postupci (tačka 4), mučenje (tačka 6), ubistvo (tačka 8) i prisilni nestanci lica (tačka 10). Tužilaštvo tvrdi da su sve radnje činjenja i nečinjenja koje se optužnicom stavljaju optuženima na teret kao zločini protiv čovečnosti bile deo sistematskog napada ili napada širih razmera usmerenog na civilno stanovništvo i protivnike. Tužilaštvo osim toga tvrdi da su optuženi znali za taj napad i da su njihovi postupci bili deo tog napada.

17. Pored toga, tužilaštvo optužene tereti u četiri tačke optužnice za ratne zločine iz člana 14(1) Zakona, konkretno: protivzakonito ili proizvoljno hapšenje i lišenje slobode (tačka 3), surovo postupanje (tačka 5), mučenje (tačka 7) i ubistvo (tačka 9). Po navodima tužilaštva, sve radnje činjenja i nečinjenja izvršene su u kontekstu nemeđunarodnog sukoba između OVK i snaga Savezne Republike Jugoslavije, odnosno SRJ, koja je postojala tokom inkriminisanog perioda, ili u vezi s tim sukobom. Tužilaštvo tvrdi da su krivična dela činjena u bazama i štabovima OVK, odnosno u vezi s njima, i/ili tokom dejstava OVK, kao i da su optuženi bili svesni činjeničnih okolnosti koje su ukazivale na postojanje oružanog sukoba, i znali da su žrtve bila lica koja nisu aktivno učestvovala u neprijateljstvima.

18. Tužilaštvo tvrdi da optuženi snose individualnu krivičnu odgovornost po osnovu više vidova odgovornosti prema članu 16(1)(a) i (c) Zakona za sva krivična dela iz optužnice.

19. Sva četvorica optuženih izjasnila su se da nisu krivi ni po jednoj tački optužnice.

Pregled toka postupka

20. Sada ću izneti kratak pregled toka postupka. Suđenje je počelo 3. aprila 2023, uvodnim izlaganjima tužilaštva i zastupnika žrtava. Odbrana je svoja uvodna izlaganja iznela 4. i 5. aprila 2023.

21. Tokom suđenja, panelu su predložena svedočenja 273 svedoka, kako u sudnici, tako i pismenim putem. Panel je usvojio 5.467 dokaznih predmeta, formalno primio na znanje 1.017 pravosnažno utvrđenih činjenica i 29 usaglašenih činjenica, a transkript celog sudskog postupka broji 29.238 stranica.

22. Pored toga, u postupku je učestvovalo 156 žrtava.

23. Nakon završnih izlaganja, pretres je zaključen 18. februara 2026, a panel se povukao na većanje radi donošenja prvostepene presude.

Zastrašivanje svedoka

24. Ovo suđenje vođeno je u kontekstu neprestanog zastrašivanja svedoka. Nekoliko svedoka tužilaštva koji su svedočili pred panelom u ovom predmetu povuklo je svoje ranije izjave, izbegavalo da pomene osnovne činjenice iz ranijih izjava, lagalo je panel, ponavljalo napamet naučene rečenice ili na neki drugi način izmenilo svoje ranije kazivanje. Neki svedoci su se možda plašili ili su pak bili nevoljni da panelu iznesu svoje iskustvo iz bojazni za sopstvenu bezbednost ili bezbednost svoje porodice, dok su drugi to činili iz slepe odanosti.

25. I pored toga, većina svedoka u ovom predmetu ispoljila je veliku hrabrost i odlučnost. Nekoliko njih je svedočilo uprkos zastrašivanju i pokušajima da se odvrte od davanja iskaza.

26. Sama činjenica da ovaj panel može da donese ovu presudu svedočanstvo je njihove hrabrosti i odlučnosti.

27. Zbog atmosfere zastrašivanja svedoka i opasnosti kojima su mnoge žrtve i svedoci bili izloženi zato što su učestvovali u ovom postupku, primenjene su mere za zaštitu njihovog identiteta. Panel stoga, radi zaštite njihove bezbednosti i sigurnosti, neće objaviti njihova imena niti imena njihove rodbine.

Istorijski kontekst

28. Sada ću se ukratko osvrnuti na istorijski kontekst koji je prethodio predmetnom periodu.

29. Kosovo je prema Ustavu Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, odnosno SFRJ, iz 1974. bilo autonomna pokrajina. U martu 1989, s porastom tenzija, Skupština Srbije praktično je ukinula autonomiju Kosova. Reagujući na proteste, vlada SFRJ je pokušala da učvrsti kontrolu nad pokrajinom usvajanjem diskriminacionih politika protiv albanskog stanovništva. Usledilo je pogoršanje međunacionalnih odnosa i ekonomske situacije na Kosovu.

30. U decembru 1989, osnovan je Demokratski savez Kosova, odnosno DSK, sa Ibrahimom Rugovom na čelu, kao jedna od vodećih političkih stranaka na Kosovu. Glavni cilj DSK bio je otpor SFRJ-u i srpskom režimu na Kosovu i ostvarenje nezavisnosti Kosova. U početku su korišćene mirne i demokratske metode, ali suočena sa sve većim političkim pritiskom, stranka je počela da podržava i oružani otpor.

31. U septembru 1991, Skupština Kosova prvo je donela ustav novoproglašene Republike Kosovo u okviru SFRJ, a zatim, 22. septembra 1991, usvojila rezoluciju o nezavisnosti Kosova kao suverene države. Održan je referendum na kojem je velika većina kosovskih Albanaca glasala za nezavisnost.

32. Početkom 1990-tih, na Kosovu je započeo oružani otpor. Predvodili su ga, između ostalih, članovi Narodnog pokreta za Republiku Kosovo (LPRK), koji je kasnije prerastao u Narodni pokret Kosova, odnosno LPK. U aprilu 1993, LPK je zvanično doneo odluku da otpočne s pripremama za oružanu borbu na Kosovu,

uključujući i napade na snage SRJ i Srbije, i na lica koja su smatrana kolaboracionistima.

33. OVK, koja je praktično izrasla iz vojne struje LPK, nastala je početkom 1990-tih. Zvanično je osnovana 1993, na trećoj generalnoj skupštini LPK, a prvi put se pojavila u javnosti 28. novembra 1997. Najkasnije od 1994, OVK je imala Glavni štab.

34. OVK je bila i politički i vojni organ. Jedan od ciljeva OVK bila je nezavisnost Kosova. Kao strategiju za postizanje tog cilja, OVK se opredelila za upotrebu vojne sile i nasilja nad onima koji su im se suprotstavljali.

Delatnost i položaj optuženih

35. Sada ću preći na delatnost i položaj optuženih.

36. *Hašim Tači*. Gospodin Tači je bio jedan od osnivača OVK i član Glavnog štaba, pre i tokom čitavog inkriminisanog perioda. U junu 1998, prilikom osnivanja Direkcije za politička pitanja, g. Tači je postao njen načelnik ili direktor. U avgustu 1998, Glavni štab je imenovao g. Tačija za političkog predstavnika OVK. Krajem februara 1999. g. Tači je postao predsednik Privremene vlade Kosova, a od tog trenutka vršio je i dužnost vrhovnog komandanta OVK.

37. *Kadri Veselji*. Kadri Veselji je bio jedan od osnivača OVK i član Glavnog štaba pre i tokom čitavog inkriminisanog perioda. Od maja 1998. do marta 1999, Kadri Veselji bio je načelnik Direkcije za obaveštajne poslove, odnosno G-2, za koju su ponekad korišćene i druge skraćenice. Najkasnije od avgusta 1998, Kadri Veselji je zajedno sa Hašimom Tačijem i Jakupom Krasnićijem bio član Direkcije za politička pitanja. Krajem marta 1999, kada je Privremena vlada Kosova osnovala obaveštajnu agenciju zvanu SHIK, Kadri Veselji je imenovan za njenog načelnika.

38. *Redžep Seljimi*. Gospodin Seljimi je bio jedan od osnivača OVK i član Glavnog štaba pre i tokom čitavog inkriminisanog perioda. Od marta do avgusta 1998, Redžep Seljimi bio je načelnik Direkcije OVK za operacije. Od septembra 1998,

Redžep Seljimi bio je glavni inspektor OVK. Kada je osnovana Privremena vlada Kosova, Redžep Seljimi postao je ministar za javni red.

39. *Jakup Krasnići*. Gospodin Krasnići je bio pripadnik OVK i član Glavnog štaba pre i tokom čitavog inkriminisanog perioda. U junu 1998, g. Krasnići je imenovan za jednog od dvojice zamenika komandanta OVK. U julu 1998, g. Krasnići je imenovan za zvaničnog portparola OVK. Najkasnije od avgusta 1998, Krasnići je bio član Direkcije OVK za politička pitanja. Kada je osnovana Privremena vlada Kosova, g. Krasnići postao je njen portparol, a potom i ministar u toj vladi.

ZAKLJUČCI PANELA O KRIVIČNIM DELIMA ZA KOJA SE OPTUŽENI TERETE

40. Sada ću preći na zaključke panela o krivičnim delima za koja se tereti u optužnici, a potom na zaključke o odgovornosti optuženih. Prvo ću se osvrnuti na kontekstualna obeležja zločina protiv čovečnosti, a potom na kontekstualna obeležja ratnih zločina.

Postojanje sistematskog napada ili napada širih razmera usmerenog na civilno stanovništvo

41. Što se tiče postojanja sistematskog napada ili napada širih razmera na civilno stanovništvo kao uslova za zločine protiv čovečnosti, panel je zaključio da tužilaštvo nije dokazalo van razumne sumnje, u smislu člana 13 Zakona, da je postojao sistematski napad ili napad širih razmera usmeren na civilno stanovništvo. S tim u vezi, panel je utvrdio da su najkasnije od aprila 1998. do avgusta 1999. pripadnici OVK vršili dela nasilja i zlostavljanja nad civilnim stanovništvom širom Kosova i u određenim delovima severne Albanije pod kontrolom OVK, vršeći, između ostalog, radnje navedene u članu 13 Zakona. Panel je takođe zaključio da su te radnje predstavljale napad koji je bio i sistematski, i širih razmera. Međutim, panel je zaključio da tužilaštvo nije dokazalo van razumne sumnje da je taj napad bio usmeren na civilno

stanovništvo. Konkretno, panel je zaključio da su i pored toga što je postojala politika odnosno plan za ciljane napade na lica koja su smatrana protivnicima, žrtve mahom, a neke isključivo, birane i ciljano napadane na osnovu individualnih okolnosti, a ne na osnovu pripadnosti ciljanom stanovništvu. Panel se, dakle, nije uverio da lica koje su pripadnici OVK ciljano napadali u kontekstu ovog predmeta predstavljaju civilno stanovništvo u smislu zločina protiv čovečnosti.

42. Stoga je panel zaključio da tužilaštvo nije pokazalo van razumne sumnje da su izvršena krivična dela progona (tačka 1), zatvaranja (tačka 2), drugih nehumanih postupaka (tačka 4), mučenja (tačka 6), ubistva (tačka 8) i prisilnog nestanka lica (tačka 10) kao zločini protiv čovečnosti.

Oružani sukob (postojanje veze) i svest

43. Sada ću preći na pitanje oružanog sukoba kao preduslova za sve ratne zločine. Panel je zaključio da je najkasnije od kraja marta 1998. do 20. juna 1999. ili približno tog datuma, postojao nemeđunarodni oružani sukob u smislu člana 14(2) Zakona i međunarodnog običajnog prava, između OVK i SRJ, odnosno srpskih snaga. Sukob se vodio na Kosovu, ali se na određene delove severne Albanije, koji su bili pod kontrolom OVK, takođe primenjuju odredbe međunarodnog humanitarnog prava koje regulišu taj sukob. Panel je pored toga zaključio da su krivična dela iz optužnice bila izvršena u kontekstu nemeđunarodnog oružanog sukoba, ili bila povezana sa oružanim sukobom, čime je ispunjena pretpostavka povezanosti. Panel je takođe utvrdio da su žrtve bila lica koja uživaju zaštitu prema važećim normama međunarodnog humanitarnog prava budući da u inkriminisanom periodu nisu aktivno učestvovala u neprijateljstvima. Pored toga, panel se uverio da su sva četvorica optuženih bili svesni okolnosti koje ukazuju na postojanje nemeđunarodnog oružanog sukoba, povezanosti događaja sa sukobom i zaštićenog statusa žrtava.

44. Na osnovu tog zaključka, panel dalje nalazi da se kritični događaji na kojima su zasnovane optužbe za ratne zločine nakon 20. juna 1999, dakle, po okončanju

nemeđunarodnog oružanog sukoba između OVK i SRJ, odnosno srpskih snaga, kada su prestala da važe pravila međunarodnog humanitarnog prava, ne mogu okvalifikovati kao ratni zločini. Panel je, dakle, konstatovao da u odnosu na ta krivična dela nisu ispunjeni opšti uslovi iz člana 14 Zakona.

Krivična dela iz optužnice koja imaju kontekstualna obeležja ratnih zločina

45. Sada ću preći na zaključke panela u vezi sa krivičnim delima iz optužnice u kojima su ostvarena kontekstualna obeležja ratnih zločina. S tim u vezi, panel podseća da su lica koja su lišena slobode u okolnostima povezanim sa sukobom u načelu zaštićena međunarodnim humanitarnim pravom sve do okončanja lišenja ili ograničenja slobode.

Tačka 3: Protivzakonito ili proizvoljno hapšenje i lišenje slobode

46. Počecu od tačke 3 optužnice, protivzakonitog ili proizvoljnog hapšenja i lišenja slobode. Na osnovu svih iznetih dokaza, panel je zaključio da su pripadnici OVK između aprila 1998. i 20. juna 1999. proizvoljno lišili slobode najmanje 385 lica, i držali ih u brojnim zatvoreničkim objektima pod kontrolom OVK u 14 opština na Kosovu i na određenim lokacijama u dve oblasti na severu Albanije.

47. Pripadnici OVK, uključujući i pripadnike vojne policije, hapsili su i odvodili žrtve u zatvoreničke objekte pod kontrolom OVK na Kosovu i u severnoj Albaniji. Pripadnici OVK su mnoge žrtve uhapsili u sličnim okolnostima, u njihovim domovima ili na putevima, a potom su ih odvodili u zatvoreničke objekte. Mnoge žrtve su prilikom hapšenja prebijali, grubo vređali, stavljali im poveze na oči, vezivali im ruke i noge, i oduzimali im lične predmete. Iz dokaza se vidi da su ta lica mahom hapšena i lišavana slobode uz tvrdnju da su „srpski kolaboracionisti“, „kolaboracionisti“, „špijuni“, „izdajnici“ i druge slične optužbe.

48. U zatočeništvu, žrtve nisu mogle da napuštaju zatvoreničke objekte. Zatvorenici su držani u zaključanim prostorijama ili pod stražom, okruženi naoružanim pripadnicima OVK, koji im nisu dali da odu; mnogi zatvorenici bili

su u lancima, vezanih ruku ili s lisicama; drugi su držani pod pretnjom oružjem. Jedan svedok, koji je držan u Lapušniku, ispričao je da su ga doveli u štalu u kojoj je „bilo četiri ili pet pregrada za životinje i najmanje sedam lica vezanih lancima „kao životinje“.

49. Ni u jednom trenutku hapšenje i zatvaranje tih lica nije bilo zasnovano na krivičnom postupku, niti je postojala osnovana sumnja koja bi lišenje slobode činila apsolutno neophodnim iz bezbednosnih razloga. Zapravo, zatvorenici su bili nastavnici, zemljoradnici, šumari, radnici i, u nekim slučajevima, žene i deca. Uz svega nekoliko izuzetaka, nema dokaza da se bilo koje od lica lišenih slobode bavilo kriminalnim aktivnostima, aktivno učestvovalo u neprijateljstvima ili se bavilo bilo kojom drugom delatnošću zbog koje bi OVK imala razloga da strepi za bezbednost i time opravdala njihovo lišavanje slobode. Žrtve su držane u zatočeništvu na osnovu nepotkrepljenih i neodređenih optužbi i glasina da su srpski kolaboracionisti, između ostalog zbog svoje nacionalne pripadnosti ili zbog nekakvog navodnog „špijuniranja“ ili kontakata i poslovnih aktivnosti sa Srbima ili sa srpskom policijom ili vojskom. Nema uverljivih dokaza da su lica uhapšena i držana u zatvoreničkim objektima OVK zaista bila „srpski kolaboracionisti“, „kolaboracionisti“, „špijuni“ ili „izdajnici“, kako je tvrdila OVK.

50. Iako su pred panel izneti dokazi da su neka hapšenja i lišenja slobode mogla biti motivisana ličnim razmiricama, panel je zaključio da bi pripadnici OVK, čak i kada su lične razmirice možda isprva bile razlog za hapšenje, uhapšeno lice zatvarali, ne obazirući se na izvor ili tačnost optužbi. U svim slučajevima radilo se o pripadnicima OVK koji su zatvorenike držali u zatvoreničkim objektima OVK; nazivali su ih „špijunima“ i „kolaboracionistima“, zlostavljali ih, i u nekim slučajevima ubijali. Ponekad su pripadnici OVK još gore postupali sa zatvorenicima sa kojima su oni ili neki drugi imali lične razmirice.

51. Tokom zatočeništva, zatvorenicima ni u jednom trenutku nisu date osnovne garancije koje imaju prema međunarodnom humanitarnom pravu: pravo na

redovan zakonski postupak i na humano postupanje. Osim u izuzetno malom broju slučajeva, zatvorenici nisu bili službeno obavešteni o razlozima za pritvor, nisu blagovremeno izvedeni pred sudiju ili drugi nadležni organ i nije im pružena prilika da ospore zakonitost pritvora. Umesto toga, bili su prepušteni na milost i nemilost svojih tamničara.

52. Panel je zaključio da smišljeno sprovođenje hapšenja i zatvaranja žrtava, činjenica da im nisu saopštavani razlozi za pritvor i da im je uskraćivan redovan zakonski postupak pokazuju da su bar neki pripadnici OVK nameravali da ta lica uhapsu i liše slobode bez valjanih razloga i u suprotnosti sa bilo kakvim garancijama ili redovnim sudskim postupkom.

53. Panel je stoga zaključio da su između aprila 1998. i 20. juna 1999, u 14 opština na Kosovu i na određenim lokacijama u dve oblasti na severu Albanije, pripadnici OVK umišljajno izvršili radnje činjenja ili nečinjenja koje su dovele do lišenja fizičke slobode najmanje 385 lica koja nisu aktivno učestvovala u neprijateljstvima, bez pravnog osnova ili redovnog sudskog postupka, što ta hapšenja i lišenja slobode čini proizvoljnim.

54. Iz tih razloga, panel je zaključio da je tužilaštvo van razumne sumnje dokazalo da je ratni zločin nezakonitog ili proizvoljnog hapšenja i lišenja slobode iz tačke 3 optužnice izvršen nad najmanje 385 lica.

Tačke 5 i 7: Surovo postupanje i mučenje

55. Sada prelazim na tačke 5 i 7, surovo postupanje i mučenje. Na osnovu ukupnih raspoloživih dokaza, panel je zaključio da je u periodu između aprila 1998. i 20. juna 1999. 348 lica bilo podvrgnuto surovom postupanju, a da je od tih 348 lica 303 lica bilo podvrgnuto mučenju.

56. Konkretno, panel je utvrdio da su pripadnici OVK u raznim zatvoreničkim objektima na Kosovu i u severnoj Albaniji uspostavili i održavali nehumane uslove zatočeništva, odnosno doprineli njihovom uspostavljanju i održavanju.

Zatvorenici su bili zatočeni na raznim lokacijama i u različitim tipovima objekata, uključujući nekadašnje školske zgrade, štale i podrume. Zatvorenici su često držani u prostorijama koje su bile suviše male za toliki broj zatvorenika. Nije bilo uslova za spavanje, ili su ti uslovi bili neadekvatni. Mnogi zatvorenici su morali da spavaju na betonskom podu, koji je u nekim slučajevima bio prekriven blatom ili ljudskim i životinjskim izmetom. Osim u malom broju izuzetaka, zatvorenici nisu dobijali dovoljno hrane i vode. Konkretno, u nekim zatvoreničkim objektima zatvorenici i po više dana uopšte nisu dobijali hranu. Isto tako, uz malobrojne izuzetke, zatvorenicima nije pružana medicinska pomoć. Zatvorenicima nije bilo dozvoljeno da se peru; većina nije imala ni pristup toaletu. Jedan svedok, koji je bio zatvoren u Lapušniku, ispričao je da su „zatvorenici na početku morali da vrše nuždu na pod, a kasnije su za to koristili jednu kofu”. U mnogim zatvoreničkim objektima, zatvorenici su bili vezani lancima ili lisicama, ili su im ruke ili noge bile vezane. Jedan svedok, koji je bio zatvoren u Cahanu, kazao je da su mu ruke neprekidno bile vezane tokom 20 dana.

57. Pored toga, panel je utvrdio da su mnogi od pripadnika OVK koji su učestvovali u zatvaranju fizički zlostavljali zatvorenike. U raznim zatvoreničkim objektima, neki pripadnici OVK redovno su šutirali i u više navrata surovo premlaćivali zatvorenike, udarajući ih između ostalog kundacima pušaka, palicama, motkama, drškama sekira, metalnim štanglama i kablovima za struju. Neke zatvorenike pripadnici OVK bi obesili za noge i tukli ih dok su visili naglavačke. Neki zatvorenici bili su prisiljeni da se međusobno tuku. Mnoge zatvorenike su tukli sve dok više nisu mogli da ustanu, da normalno dišu, ili dok ne bi izgubili svest. Neki zatvorenici su umrli usled povreda koje su im njihovi tamničari iz OVK naneli tokom žestokih premlaćivanja. Jedan zatvorenik, koji je bio zatvoren u Lapušniku, ispričao je da je drugi zatvorenik molio vojnike OVK, dok su ga tukli: „dajte mi metak. Nemojte da se ovako mučim”, na šta mu je jedan od vojnika odvratio: „nema metka za tebe. Oduzećemo ti život malo po malo.”

58. Pripadnici OVK su takođe psihički mučili zatvorenike. Zatvorenici su bili prisiljeni da slušaju i gledaju kako druge zatvorenike tuku i kako oni jauču od bola. Na primer, jedan svedok, koji je bio zatvoren u Lapušniku, naveo je da su dvojicu zatvorenika „toliko žestoko premlatili pred ostalima da su se svi drugi zatvorenici rasplakali”. Jednog čoveka koji je izvršio samoubistvo ostavili su da visi u prostoriji, kako bi ostali mogli da ga vide. Neki zatvorenici su morali da pokopaju tela drugih zatvorenika. U mnogim zatvoreničkim objektima, zatvorenicima su govorili da će ih ubiti, ili da su druga lica koja su bila zatvorena zajedno sa njima pogubljena; drugi zatvorenici bili su podvrgnuti „lažnom pogubljenju”. Zatvorenici su slušali i gledali kako njihovu blisku rodbinu ili prijatelje tuku, ili bi im rekli da su članovi njihovih porodica zatvoreni na nekom drugom mestu, ali im nije bilo dozvoljeno da ih vide. Jedan svedok, čijeg su rođaka u Lapušniku tako teško pretukli da je kasnije umro pred tim svedokom, rekao je drugim zatvorenicima: „Lakše bi mi bilo da su ubili mene umesto [mog rođaka], zato što on ima malu decu i zato što sam ga mnogo voleo”.

59. Panel je zaključio da su tim radnjama zatvorenicima naneti težak fizički i psihički bol i patnje. Mnogi zatvorenici zadobili su teške fizičke povrede ili su pretrpeli težak psihički bol. Na primer, nekim zatvorenicima čupali su nokte ili lomili udove, uključujući ruke, noge, skočne zglobove i rebra. Nekoliko svedoka je posvedočilo da do danas imaju bolove u stopalima, šakama ili drugim delovima tela i da ne mogu normalno da hodaju ili da se normalno služe povređenim udovima. Mnogim zatvorenicima izbijeni su zubi, ili su im usled premlaćivanja ostali trajni ožiljci. Mnogi svedoci su takođe opisali trajne psihičke posledice svog stradanja. Konkretno, nekoliko svedoka je navelo da pate od glavobolje, nesanice i dugotrajne depresije.

60. Panel je zaključio da smišljeni način na koji su zatvorenici držani u nehumanim uslovima i često surovo premlaćivani pokazuje da su barem oni

pripadnici OVK koji se poimence navode u presudi nameravali da zatvorenicima nanesu teške duševne i fizičke patnje.

61. Osim toga, zatvorenici su često podvrgavani grubom saslušavanju. Zatvorenike su ispitivali o njihovom poslu, o navodnoj saradnji sa Srbima, o srpskim saradnicima, o tome zašto su postali špijuni, zašto se nisu priključili OVK, a jednog zatvorenika su pitali zašto nije „na Tačijevoj strani“. Na nekim mestima, zatvorenici su bili prisiljavani da pišu izjave, u kojima su između ostalog morali da navedu imena navodnih kolaboracionista. Zatvorenike su, između ostalog, optuživali da su oni lično „srpski kolaboracionisti“, „špijuni“, „izdajnici“, „Rugovini vojnici“, pristalice LDK i da su se priključili FARK-u umesto da podrže OVK.

62. Takvo fizičko i psihičko zlostavljanje, zajedno sa nehumanim uslovima u kojima su bili zatočeni, ostavilo je dugotrajne fizičke i psihičke posledice na nekoliko zatvorenika.

63. Panel je stoga zaključio da su bar neki od pripadnika OVK koji su učestvovali u navedenim radnjama umišljajno naneli težak fizički i psihički bol i patnje pomenutim licima, kojih je bilo najmanje 303, sa ciljem iznuđivanja priznanja, kažnjavanja, zastrašivanja, prisile ili diskriminacije na nacionalnoj ili političkoj osnovi.

64. Imajući u vidu zlostavljanje koje su žrtve pretrpele u celini, panel je zaključio da su pripadnici OVK između aprila 1998. i 20. juna 1999. godine, u 14 opština na Kosovu i na određenim lokacijama u dve oblasti u severnoj Albaniji, radnjama činjenja i nečinjenja umišljajno naneli težak fizički i duševni bol i patnje licima kojih je bilo najmanje 348 i koja nisu aktivno učestvovala u neprijateljstvima, a koja su oni proizvoljno uhapsili i lišili slobode, odnosno da su te radnje predstavljale težak napad na njihovo ljudsko dostojanstvo.

65. Pored toga, panel je zaključio da su pripadnici OVK između aprila 1998. i 20. juna 1999. godine, u 14 opština na Kosovu i na određenim lokacijama u dve oblasti u severnoj Albaniji, umišljajno naneli težak duševni i fizički bol i patnje licima kojih je bilo najmanje 303 i koja nisu aktivno učestvovala u neprijateljstvima, a koja su oni proizvoljno uhapsili i lišili slobode sa ciljem, između ostalog, iznuđivanja informacija ili priznanja, kažnjavanja, zastrašivanja, prisile ili diskriminacije žrtve ili trećeg lica po bilo kom osnovu.

66. S obzirom na navedene razloge, panel je zaključio da je tužilaštvo dokazalo van razumne sumnje da su ratni zločini surovo postupanje (tačka 5) i mučenje (tačka 7) izvršeni nad najmanje 303 lica. U vezi sa tim licima, panel je zaključio da je optužba za ratni zločin surovo postupanje (tačka 5) u celosti konsumirana optužbom za mučenje (tačka 7).

67. Panel je takođe zaključio da je tužilaštvo pokazalo van razumne sumnje da je ratni zločin surovo postupanje (tačka 5) izvršen nad najmanje 49 lica. Panel je utvrdio da krivično delo okrutnog postupanja nije konsumirano krivičnim delom mučenja u odnosu na četiri žrtve, koje su bile izložene okrutnom postupanju i mučenju u raznim zatvoreničkim objektima, kao i u odnosu na 45 žrtava za koje je panel zaključio da su bile izložene okrutnom postupanju ali ne i mučenju.

Tačka 9: Ubistvo

68. Sada ću preći na tačku 9 optužnice, ubistvo kao ratni zločin. Na osnovu ukupnih raspoloživih dokaza, panel je zaključio da su pripadnici OVK između aprila 1998. i 20. juna 1999. godine, u 12 opština na Kosovu i na određenoj lokaciji u jednoj oblasti u severnoj Albaniji, umišljajno izvršili radnje činjenja i nečinjenja koje su izazvale smrt najmanje 96 lica koja nisu aktivno učestvovala u neprijateljstvima. Konkretno, na raznim lokacijama na Kosovu i u severnoj Albaniji koje su bile pod kontrolom pripadnika OVK, žrtve ubistva iz ovog predmeta ubijene su vatrenim oružjem, dok su druge umrle zbog posledica teškog

premlaćivanja. Tela mnogih žrtava ubistva pronađena su u stanju koje je ukazivalo na dodatnu povredu njihovog ličnog dostojanstva.

69. Na primer, jedan svedok, čijeg je bliskog rođaka OVK zatvorila u Likovcu i kasnije ga prebacila na drugu lokaciju, ispričao je da je porodica „saznala za njegovu smrt iz medija”. Kako je isti svedok izneo, kada su članovi porodice otišli da uzmu telo žrtve, koje je bilo ostavljeno pored puta, „ruka mu je bila slomljena, imao je rane na stomaku i podlive i posekotine na šakama”, a našli su ga „u odeći koju nije imao na sebi kada je otišao”.

70. Tela nekih od ubijenih žrtava nisu nikada pronađena, što je samo povećalo bol preživelih članova porodice.

71. Panel je takođe zaključio da je, imajući u vidu okolnosti kao što su zatvaranje žrtava ubistva pre njihove smrti, teški fizički napadi kojima su žrtve bile izložene, telesne povrede koje su im nanete, uključujući strelne rane, kao i stanje i okolnosti u kojima su pronađena njihova tela, jedini razuman zaključak koji se može izvesti iz raspoloživih dokaza taj da su barem neki od pripadnika OVK koji su u tome učestvovali imali nameru da ubiju 96 lica.

72. Panel je stoga zaključio da su pripadnici OVK između aprila 1998. i 20. juna 1999. godine, u 12 opština na Kosovu i na određenoj lokaciji u jednoj oblasti u severnoj Albaniji umišljajno izvršili radnje činjenja i nečinjenja koje su izazvale smrt najmanje 96 lica koja nisu aktivno učestvovala u neprijateljstvima.

73. Iz tih razloga, panel je zaključio da je tužilaštvo dokazalo van razumne sumnje da je izvršen ratni zločin ubistvo iz tačke 9 optužnice.

Individualna krivična odgovornost

74. Sada ću govoriti o prirodi učešća optuženih u izvršenju krivičnih dela navedenih u optužnici.

75. Panel je zaključio da su sva četvorica optuženih i drugi rukovodioci OVK, uključujući navedene učesnike u udruženom zločinačkom poduhvatu (UZP), težili

dvostrukom cilju postizanja nezavisnosti Kosova i uspostavljanja političke i institucionalne kontrole nad teritorijom koja bi, kako su se nadali, postala nezavisno Kosovo. Te ciljeve je trebalo ostvariti vojnim, političkim i drugim sredstvima. Panel je smatrao da nije potrebno da utvrđuje da li su ti dvostruki ciljevi sami po sebi bili kažnjivi ili na neki drugi način protivzakoniti.

76. Panel je takođe zaključio da, kako bi ostvarili te ciljeve, tokom inkriminisanog perioda, četvorica optuženih i drugi učesnici u UZP delili su stav da su ključni element u sredstvima i strategiji za postizanje ciljeva rukovodstva OVK-a, bili ciljani napadi, eliminisanje ili neutralisanje određenih pojedinaca koje su smatrali ili proglasili za prepreku u ostvarenju ciljeva rukovodstva OVK-a. U daljem tekstu ćemo ih pominjati kao protivnike.

77. Ciljani napadi protivnika bili su u vidu: (i) lišenja života; (ii) hapšenja i lišenja slobode bez redovnog sudskog postupka, i (iii) fizičkog i psihičkog zlostavljanja i drugih oblika zlostavljanja, zastrašivanja i uznemiravanja, uključujući vođenjem „specijalnog rata“ protiv njih. „Specijalni rat“ podrazumevao je plasiranje svesno konstruisanog narativa u kom su određeni pojedinci proglašeni kolaboracionistima organa vlasti SRJ, odnosno Srbije, ili preprekom vojnim naporima OVK, te prema tome pretnjom po OVK. Tim „specijalnim ratom“ dat je legitimitet i podsticaj nasilju nad tim pojedincima.

78. OVK je ciljano napadala razne kategorije ljudi, uključujući: (i) pripadnike i predstavnike drugih političkih ili vojnih snaga, odnosno lica povezana sa njima, konkretno sa LDK-a i FARK-om, koja se nisu u potpunosti odrekla lojalnosti prema tim snagama; (ii) pojedince za koje se tvrdilo da su povezani s organima

vlasti SRJ, odnosno Srbije, i (iii) pripadnike nacionalnih manjina, uključujući brojne Rome i Srbe.

Zajednički kažnjivi cilj

79. Panel je zaključio da više faktora ukazuje na postojanje zajedničkog kažnjivog cilja, od kojih su glavni bili: (i) pre rata, ciljano napadanje i ubijanje etničkih Albanaca kao osumnjičenih za kolaboracionizam i etničkih Srba kao neprijatelja, kriminalaca ili okupatora, i izdavanje saopštenja u kojima je preuzimana odgovornost za te napade i ubistva; (ii) tokom rata, kontinuirano ciljano napadanje Albanaca, Srba i drugih lica iz tih istih razloga; (iii) ratna saopštenja i političke deklaracije u kojima je preuzimana odgovornost za „kaznene mere“, a ostalim protivnicima upućivana upozorenja i pretnje; (iv) vođenje „specijalnog rata“ protiv protivnika; (v) ponavljanje tih poruka u saopštenjima Hašima Tačija, Jakupa Krasnićija i Redžepa Seljimija; (vi) korišćenje vojne policije za praćenje i hapšenje sumnjivih pojedinaca, a obaveštajne službe za traženje, identifikaciju i neutralisanje osumnjičenih kolaboracionista; (vii) uspostavljanje zatvoreničkih objekata u kojima su ti pojedinci zatvarani, i postojanje sličnog obrasca postupanja u svim zatvoreničkim objektima i područjima pod kontrolom OVK; (viii) potrage za pojedincima na osnovu, između ostalog, spiskova kolaboracionista ili sumnjivih osoba, ili na osnovu informacija dobijenih od obaveštajnog sektora; (ix) postojanje jasnog obrasca u krivičnim delima izvršenim u zatvoreničkim objektima OVK-a i u načinu delovanja datih lica, i (x) dopuštanje, prihvatanje i podsticanje na izvršenje krivičnih dela od strane učesnika u UZP, i s tim povezano postojanje opšte politike nekažnjavanja za krivična dela izvršena nad protivnicima.

80. Ono što su optuženi hteli da ostvare nije samo po sebi kažnjivo: kažnjiva su bila sredstva kojima su oni hteli da ostvare svoje ciljeve, konkretno, sistematsko hapšenje, lišenje slobode, zlostavljanje i ubijanje onih koje su optuženi smatrali ili proglasili za protivnike.

81. Premda je odgovornost optuženih individualna i lična, nijedan od njih ne bi mogao sâm da ostvari ono što je postignuto. Radili su zajedno, nepokolebljivo i uz pomoć drugih. *Zajedno* su se dogovorili o zajedničkom kažnjivom cilju; *zajedno* su odlučili da uspostave sistem za ostvarenje tog cilja, *zajedno* su obrazovali zatvoreničke objekte; osnovali i uredili vojnu policiju, obaveštajnu službu i specijalne jedinice, i poverili im zadatak ostvarenja njihovog zajedničkog kažnjivog cilja; sebi i drugima dodelili uloge, zvanja i položaje sa kojih su kontrolisali sprovođenje zajedničkog kažnjivog cilja; *zajedno* su imenovali druga lica na važne položaje; *zajedno* su izdavali saopštenja u kojima su promovisali svoje stavove i politike, napadali neprijatelje, i preuzimali odgovornost za ubistva i lišenja slobode, i kreirali politiku potpune nekažnjivosti za izvršioce tih krivičnih dela, takođe *zajedno*.

82. Druga lica, konkretno Fatmir Ljimaj, Sabit Geci, Rustem Mustafa i Ljatif Gaši su u kažnjive svrhe zdušno sprovodila ciljane napade na protivnike.

83. Koliko je plan bio jednostavan, toliko je bio i poguban. Konkretno se sastojao od: (i) uspostavljanja zatvoreničkih objekata na svim područjima pod kontrolom OVK; (ii) otkrivanja pojedinaca za koje se smatralo da su protivnici OVK, i (iii) njihovog hapšenja, lišenja slobode i, po potrebi, ubijanja.

84. Taj plan je sistematski i nemilosrdno sproveden na čitavoj teritoriji pod kontrolom OVK-a i to tokom čitavog sukoba. Nijedan od optuženih nije preduzeo nikakve mere da se sprovođenje tog plana obustavi, spreči, ublaži ili umanji. Naprotiv, svaki od optuženih je doprineo, podržao i omogućio njegovo sprovođenje. To je bio njihov plan i ostali su mu dosledni sve dok to više nije bilo moguće, niti potrebno.

85. Suprotno tvrdnji odbrane, data krivična dela nisu izvršena zbog nekakvih lokalnih krvnih osveta, ličnih obračuna, bandi siledžija ili civila povratnika. Ona su sva bila posledica plana, kažnjivog plana koji su osmisli optuženi i drugi, a koji su tokom celog trajanja sukoba oni sprovodili lično i uz pomoć drugih.

Značajan doprinos

86. Sada ću preći na značajan doprinos koji su optuženi dali sprovođenju zajedničkog kažnjivog cilja. Kad je reč o g. Tačiju, panel je zaključio da je g. Tači značajno doprineo sprovođenju zajedničkog kažnjivog cilja. Konkretno, panel je zaključio da je Hašim Tači, kao član Glavnog štaba i načelnik Direkcije za politička pitanja, imao ključnu ulogu u formulisanju i sprovođenju zajedničkog kažnjivog cilja. S tim u vezi, panel je zaključio da je za političke odluke OVK gotovo isključivo bila nadležna Direkcija za politička pitanja, koja je kreirala političku viziju OVK i javno je iznosila. To je uključivalo ciljano napadanje navodnih „kolaboracionista“, uspostavljanje odgovarajućih struktura, nadležnih organa i propisa, i vođenje „specijalnog rata“ usmerenog protiv protivnika, uključujući putem saopštenja i političkih deklaracija i drugih izjava za javnost. U skladu sa zajedničkim ciljem, g. Tači je, zajedno s drugim optuženima, imenovao lojalne pojedince na ključne komandne položaje zahvaljujući čemu su sve vreme imali kontrolu nad OVK i bili sigurni da se njihov plan u potpunosti i efektivno sprovodi duž komandnog lanca. Mnoga od tih lojalnih lica koje su optuženi imenovali ili izabrali izvršila su krivična dela ili pak znala da se krivična dela vrše u skladu sa zajedničkim ciljem.

87. Osim toga, g. Tači je učestvovao u izvršenju krivičnih dela i podržavao ih na brojne načine. Objavljivanjem saopštenja i političkih deklaracija, kao i vođenjem „specijalnog rata“, g. Tači je pokazao da dopušta i podržava izvršenje krivičnih dela nad protivnicima. Gospodin Tači je takođe lično učestvovao u krivičnim delima, uključujući hapšenje, lišenje slobode i saslušanje 13 poslanika u Ćirezu i Banjici, hapšenju, lišenju slobode, odvođenju i ubistvu Behajdina Alaćija, a imao je saznanja i o hapšenju i lišenju slobode nekoliko drugih pojedinaca. Kad je reč o Behajdinu Alaćiju, panel je zaključio da je 1993. Behajdin Alaći imao ozbiljan sukob sa Hašimom Tačijem i Azemom Siljom, koji su ga optužili da je doveo Šabana Šalju, navodno srpskog špijuna, u politički pokret kome su i oni pripadali,

izloživši time pripadnike tog pokreta velikoj opasnosti. Gospodin Tači je zbog toga preuzeo funkciju koja je bila obećana Behajdinu Alaćiju. Panel je takođe utvrdio da pre nego što je nestao, Behajdin Alaći je bio pod prismotrom obaveštajne službe OVK. Hašim Tači i Kadri Veselji tražili su da ih obaveštavaju o njegovom prisustvu u štabu OVK u Drenovcu. Dana 11. juna 1998. ili približno tog datuma, Behajdin Alaći je otišao iz svog doma u štab OVK u Drenovcu. Izvesno vreme nakon toga, tamo su stigli g. Tači i Kadri Veselji. Odveli su Behajdina Alaćija sa lisicama na rukama. Behajdin Alaći nikada više nije viđen i panel se uverio da je ubijen. Kako bi prikrili svoju ulogu u tome, odgovorni su preduzeli više mera. Dana 1. novembra 1998, Glavni štab OVK objavio je saopštenje br. 61 u kom je izneto da je Behajdin Alaći poginuo u borbi kao mučenik. To je bio paravan kako bi se sakrila istina o tome šta se desilo Behajdinu Alaćiju. Isto tako, po okončanju rata, Hašim Tači, Kadri Veselji i Azem Silja pokušali su da pridobiju članove porodice Behajdina Alaćija mitom i obećanjima kako bi odustali od potrage za pravdom i istinom. Za svaku je pohvalu što je porodica odolela tim ponudama. Pored toga, pripadnici OVK su uhapsili i zlostavljali Šabana Šalju u Drenovcu. On je takođe ubijen u okolnostima opisanim u presudi.

88. Panel je takođe zaključio da je g. Tači tokom predmetnog perioda imao saznanja o velikom broju krivičnih dela izvršenih nad protivnicima, konkretno o njihovom protivpravnom hapšenju i lišenju slobode, zlostavljanju i ubistvu. Uprkos tim saznanjima, g. Tači nije preduzeo nikakve mere kako bi ta krivična dela sprečio ili o njima poveo istragu, odnosno kaznio njihove izvršioce. Naprotiv, kao što je već rečeno, g. Tači je aktivno učestvovao u krivičnim delima i podsticao ih, između ostalog, tako što je unapređivao lica umešana u činjenje krivičnih dela. Pored toga, g. Tači je širio, odnosno omogućavao širenje lažnih informacija o zatvoreniciima i žrtvama krivičnih dela koja su vršili pripadnici OVK, pružao lažne garancije o tome da se OVK pridržava međunarodnog humanitarnog prava,

doprinosio politici nekažnjivosti kad je reč o izvršiocima krivičnih dela nad protivnicima i pokazao nemilosrdnu sposobnost da ukloni i eliminiše političke prepreke kako bi obezbedio isključivu kontrolu nad vođenjem rata.

89. Što se tiče g. Veseljija, panel je zaključio da je on značajno doprineo ostvarenju zajedničkog cilja. Konkretno, panel je konstatovao da je Kadri Veselji bio načelnik Direkcije za obaveštajne poslove, čiji su primarni zadaci bili otkrivanje i pribavljanje informacija o licima za koja se sumnjalo da su „kolaboracionisti“, praćenje i neutralisanje tih lica. Direkcija je usled toga bila jedno od primarnih oruđa za ostvarenje zajedničkog kažnjivog cilja, a g. Veselji je tokom čitavog inkriminisanog perioda bio ključni element u ostvarenju tog zajedničkog cilja.

90. U skladu sa zajedničkim ciljem, g. Veselji je, zajedno sa ostalim optuženima, na ključne položaje postavljao lojalna lica kako bi obezbedio efikasno sprovođenje zajedničkog plana. Kao što je već rečeno, mnoga od tih lica su potom ili izvršila krivična dela ili su pak znala da se krivična dela vrše u skladu sa zajedničkim ciljem.

91. Uz to, panel je zaključio da je g. Veselji učestvovao u izvršenju krivičnih dela i podsticao njihovo izvršenje. Konkretno, g. Veselji je kao načelnik Direkcije za obaveštajne poslove i član Direkcije za politička pitanja bio lično uključen u realizaciju „specijalnog rata“ Glavnog štaba i lično je učestvovao u postupku identifikovanja i progona protivnika, od kojih je veliki broj na kraju ubijen, a takođe je lično učestvovao u vršenju krivičnih dela, uključujući hapšenje, lišenje slobode, prebacivanje i ubistvo Behajdina Alačija i hapšenje, lišenje slobode, prebacivanje i puštanje na slobodu jednog drugog zatvorenika OVK. Panel je takođe zaključio da je g. Veselji tokom predmetnog perioda imao saznanja o krivičnim delima izvršenim nad protivnicima, konkretno, o njihovom protivpravnom hapšenju i lišenju slobode, zlostavljanju i ubistvu. Uprkos tim saznanjima, g. Veselji nije preduzeo nikakve mere kako bi ta krivična dela sprečio ili o njima poveo istragu, odnosno kaznio njihove izvršioce. Naprotiv, kao što je

već rečeno, g. Veselji je aktivno učestvovao u krivičnim delima i podsticao ih, a uz to je ostao na čelu organa koji je bio najodgovorniji za odabir, hapšenje, lišenje slobode, a u nekim slučajevima i ubistvo lica koja su smatrana protivnicima.

92. Panel napominje u ovom kontekstu da su se takozvana bezbednosna saznanja na osnovu kojih je veliki broj tih lica uhapšen, zatvoren i ubijen svodila na neproverene glasine. Na osnovu takvih informacija, žrtve su nazivane „špijunima“ i „kolaboracionistima“ i zbog toga bile izložene okrutnom postupanju. U stvari, nije bilo nikakvih realnih naznaka da su žrtve u ovom predmetu bile špijuni ili kolaboracionisti, ali je u svesti aktera činjenica da žrtve nisu izrazile bezrezervnu lojalnost ili podršku OVK ili da su imale veze s nekom drugom političkom organizacijom, da su se družile sa Srbima ili radile za srpska preduzeća, bila dovoljna da s njima postupaju kao sa saradnicima vojnog neprijatelja.

93. Što se tiče g. Seljimića, panel je zaključio da je on značajno doprineo sprovođenju zajedničkog cilja. Panel je konstatovao da je Redžep Seljimi bio jedan od osnivača OVK i član Glavnog štaba OVK pre rata, i da je na tim funkcijama učestvovao u distribuiranju saopštenja pre i tokom rata. Panel je takođe utvrdio da je g. Seljimi, s obzirom na funkciju glavnog inspektora, imao manja ovlašćenja nad drugim pripadnicima OVK nego ostali optuženi u ovom predmetu. Bez obzira na to, panel je zaključio da je g. Seljimi, kao član Glavnog štaba i načelnik Direkcije za operacije i glavni inspektor OVK, igrao ključnu ulogu u formiranju operativnih zona i jedinica OVK. Panel je u tom pogledu istakao da formiranje operativnih zona i jedinica samo po sebi nije kažnjivo. Međutim, panel je zaključio da je g. Seljimi redovno vršio inspekciju tih operativnih zona i jedinica i redovno primao izveštaje o „osumnjičenim licima“ i „kolaboracionistima“. Panel se stoga uverio da je g. Seljimi bio svestan da jedinice OVK za čiju je inspekciju bio zadužen ciljano progone „osumnjičena lica“ i „kolaboracioniste“ u skladu sa zajedničkim ciljem. S obzirom na to da je pre rata učestvovao u napadima na kolaboracioniste, kao i na

postojanje saopštenja u kojima je preuzimana odgovornost za takve napade, može se zaključiti da je g. Seljimi bio u potpunosti svestan da je to bila politika OVK. U skladu sa zajedničkim ciljem, g. Seljimi je, zajedno sa drugim optuženima, na ključne funkcije postavljao lojalna lica, od kojih su mnoga potom ili izvršila krivična dela ili su pak znala da se krivična dela vrše u skladu sa zajedničkim ciljem.

94. Pored toga, panel je zaključio da je g. Seljimi podsticao vršenje krivičnih dela i učestvovao u njima na niz načina, koji su detaljno opisani u presudi. Konkretno, g. Seljimi je učestvovao u hapšenju i zatvaranju 13 poslanika skupštine u Ćirezu i bio je prisutan na nekoliko mesta izvršenja krivičnih dela iz optužnice. Panel je takođe utvrdio da je g. Seljimi podsticao vršenje krivičnih dela time što je učestvovao u „specijalnom ratu“ Glavnog štaba, što nije preduzeo nikakve mere da spreči i zaustavi činjenje krivičnih dela ili kazni njihove izvršioci čak i pošto je obavešten da se takva dela vrše, kao i time što je svojim ličnim učešćem u krivičnim delima stvorio presedan kojim se vršenje krivičnih dela prikazuje kao prihvatljivo. Panel je takođe zaključio da je g. Seljimi tokom predmetnog perioda imao saznanja o velikom broju krivičnih dela izvršenih nad protivnicima, konkretno o njihovom protivpravnom hapšenju i lišenju slobode, zlostavljanju i ubistvu. Uprkos tim saznanjima, g. Seljimi nije preduzeo nikakve mere kako bi ta krivična dela sprečio ili o njima poveo istragu, odnosno kaznio njihove izvršioci. Naprotiv, kao što je već rečeno, g. Seljimi je podsticao vršenje krivičnih dela i postarao se da veći broj učesnika u UZP bude unapređen, a ne kažnjen. Na primer, kad je postao ministar za javni red Privremene vlade Kosova, g. Seljimi je unapredio više lica koja su učestvovala u krivičnim delima. U jednom slučaju je lično intervenisao da bi obezbedio da četiri lica koja su bila pritvorena zbog formiranja nezakonitog zatvoreničkog objekta budu puštena na slobodu i tako ostanu nekažnjena. Kao glavni inspektor, on se ni na koji način nije postarao da

obezbedi da se OVK pridržava obaveza propisanih međunarodnim humanitarnim pravom, već je, naprotiv, tolerisao teška kršenja tog prava.

95. Što se tiče g. Krasnićija, panel je zaključio da je on značajno doprineo ostvarenju zajedničkog cilja. Konkretno, panel je konstatovao da je Jakup Krasnići, kao član Glavnog štaba i Direkcije za politička pitanja, i kao portparol i zamenik komandanta OVK, imao ključnu ulogu u formulisanju i sprovođenju politike ciljanih napada na protivnike. Panel je između ostalog utvrdio da je g. Krasnići, zajedno sa Hašimom Tačijem, koristio svoj položaj člana Direkcije za politička pitanja i portparola OVK-a, kako bi formulisao i sprovodio politiku ciljanih napada na protivnike. Objavljivanjem saopštenja, političkih izjava i naređenja, kao i putem drugih nastupa u javnosti, g. Krasnići je podsticao vršenje krivičnih dela nad licima koja su smatrana protivnicima, što je podrazumevalo i „specijalni rat“ koji je vodila OVK. U tim izjavama se, između ostalog, preuzimala odgovornost za likvidacije i „kaznene mere“ preduzete protiv „kolaboracionista“, njima su podsticana i tolerisana krivična dela nad protivnicima, što potvrđuju reči: „Kolaboracionisti se upozoravaju da ćemo ih pobiti ako nastave pogrešnim putem“, čime je širen i promovisan zajednički cilj. U skladu sa zajedničkim ciljem, g. Krasnići je, zajedno s drugim optuženima, na ključne pozicije postavljao lojalna lica i na taj način uspostavio sistem i organe, kao što su vojna policija, obaveštajna i kontraobaveštajna služba i specijalne jedinice, zadužene za sprovođenje politike usmerene protiv protivnika.

96. Tokom predmetnog perioda g. Krasnići je imao saznanja o velikom broju krivičnih dela izvršenih nad protivnicima, konkretno, o njihovom protivpravnom hapšenju i lišenju slobode, zlostavljanju i ubistvu. Uprkos tim saznanjima, g. Krasnići nije preduzeo nikakve svrsishodne mere kako bi ta krivična dela sprečio ili o njima poveo istragu, odnosno kaznio njihove izvršioce. Naprotiv, g. Krasnići je, u pokušaju da negira da su ta krivična dela izvršena, nastojao da prikaže OVK kao vojsku koja deluje u skladu s međunarodnim humanitarnim pravom, poricao

je konkretne navode da su neki pripadnici OVK vršili krivična dela, a na sastancima sa predstavnicima međunarodne zajednice negirao ili umanjivao značaj takvih pojava.

97. Panel je takođe zaključio da su sva četvorica optuženih imali isti zajednički kažnjivi cilj i značajno doprineli njegovom ostvarivanju, kao i da su imali umišljaj da se izvrše relevantna krivična dela povezana sa tim zajedničkim kažnjivim ciljem.

98. Iz tih razloga, panel je zaključio da sva četvorica optuženih – g. Tači, g. Veselji, g. Seljimi i g. Krasnići - na osnovu značajnog doprinosa udruženom zločinačkom poduhvatu, snose krivičnu odgovornost za ratni zločin proizvoljnog lišenja slobode (tačka 3), izvršen nad 385 lica, okrutnog postupanja (tačka 5), izvršen nad 49 lica, mučenja (tačka 7), izvršen nad 303 lica, i ubistva (tačka 9) izvršen nad 96 lica.

99. Panel je takođe zaključio da je nekoliko drugih lica, konkretno Ljahi Brahimaj, Fatmir Ljimaj, Sulejman Seljimi, Rustem Mustafa, Ljatif Gaši, Šukri Buja i Sabit Geci, delilo zajednički kažnjivi cilj, pristalo na njega i učestvovalo u njegovom ostvarenju. Po tom osnovu je zaključeno da su i oni bili učesnici u UZP, iako ovom presudom nisu oglašeni krivim i još uvek uživaju pretpostavku nevinosti.

Odluka o kazni

100. Sada ću preći na odluku o kazni. Najpre ću ukratko objasniti svrhu kažnjavanja i izložiti faktore koje je panel uzeo u obzir kako bi odredio odgovarajuću kaznu za krivična dela za koja optuženi snose krivičnu odgovornost.

101. Panel podseća na to da su retribucija i prevencija prevashodna svrha kod odmeravanja kazne licu koje je oglašeno krivim.

102. Osim toga, panel želi da istakne koliko je važno da se izvršioci tih teških krivičnih dela, koja se tiču cele međunarodne zajednice, izvedu pred lice pravde.

Kažnjavanje ima još jednu važnu svrhu, a to je da se priznaju i uvažavaju šteta i patnja nanete žrtvama i celom društvu.

103. Neki od faktora koji su relevantni za odmeravanje kazne su: (i) pre svega, težina krivičnog dela i njegove posledice; (ii) priroda i stepen učešća optuženog lica; (iii) lične prilike datog lica; i (iv) postojanje drugih otežavajućih i olakšavajućih okolnosti.

Težina krivičnih dela i njihove posledice

104. Kad je reč o težini krivičnih dela, panel je bio mišljenja da su počinjena krivična dela bila velikih razmera i veoma teške prirode. Konkretnije, rasprostranjenost krivičnih dela ogleda se u tome što su ih pripadnici OVK izvršili u 14 opština na Kosovu, kao i na određenim lokacijama u dve oblasti u severnoj Albaniji. Pripadnici OVK uhapsili su i proizvoljno lišili slobode najmanje 385 lica, podvrgli ih surovom i nehumanom postupanju i mučenju, a njih 96 ubili.

105. Sva ta krivična dela su po svojoj prirodi teška, zato što proizvoljno lišenje slobode podrazumeva i dodatna kršenja ljudskih prava žrtava; surovo postupanje i mučenje predstavljaju ozbiljan atak na ljudsko dostojanstvo, duševno i telesno zdravlje; a ubistvo je samo po sebi jedno od najtežih krivičnih dela.

106. Panel je uzeo u obzir i činjenicu da je znatan broj žrtava bio u izuzetno osetljivom položaju. Neka od tih lica uhapšena su i zatvorena zajedno s drugim članovima svoje porodice i onda primorana da slušaju ili da gledaju njihovo mučenje ili ubistvo. Među zatvorenicima je bilo žena i dece. Na primer, u Mališevu je tokom 10 dana, zajedno sa svojom majkom, bila zatvorena beba stara 12 do 14 meseci, dok je u Lapaštici bio zatvoren dečak od 14 godina. Druga lica su bila u posebno osetljivom položaju zbog poodmaklog životnog doba. Na primer, jednog muškarca starog 70 godina su tako nemilosrdno tukli da mu je lice bilo „smrskano“ i potpuno krvavo.

107. Na kraju, kao što je već rečeno u okviru opisa krivičnih dela iz optužnice, panel je takođe uzeo u obzir da su neka krivična dela bila posebno okrutna i da su ostavila trajne fizičke i psihičke posledice na žrtve u ovom predmetu i članove njihovih porodica.

108. Iz tih razloga, panel je zaključio da su krivična dela bila izuzetno teška i da su imala posebno teške posledice.

109. Kao što je rekao profesor Hauard Zin: „Nijedna zastava nije dovoljno velika da sakrije sramotu ubijanja nevinih ljudi”.

Priroda i stepen učešća optuženih

110. Panel je takođe ocenio prirodu i stepen učešća optuženih. Relevantne činjenice su već iznete ranije u ovom sažetku, te ih ovde neću ponavljati.

Otežavajuće i olakšavajuće okolnosti

111. Panel će sada oceniti lične prilike optuženih, kao i druge otežavajuće i olakšavajuće okolnosti.

112. *Hašim Tači*. Najpre ću govoriti o g. Tačiju.

113. Kad je reč o otežavajućim okolnostima, panel je pridao značaj okolnosti da je g. Tači zloupotrebio svoj položaj. Konkretnije, panel je zaključio da je Hašim Tači koristio svoju funkciju, rukovodeći položaj, autoritet i ugled kako bi ostvario kažnjive aspekte zajedničkog cilja.

114. Kad je reč o olakšavajućim okolnostima, panel je pridao ograničeni značaj samo sledećim faktorima:

- a. doprinosu g. Tačija nastojanjima da se osnuju Specijalizovana veća;
- b. činjenici da je g. Tači dao ostavku na funkciju predsednika Kosova i da se dobrovoljno predao i sarađivao sa Specijalizovanim tužilaštvom;

- c. činjenici da je g. Tači 2020. godine obavio informativne razgovore sa Specijalizovanim tužilaštvom;
- d. činjenici da je g. Tači u izvesnoj meri imao konstruktivnu ulogu u naporima UNMIK-a da izgradi mir; i
- e. porodičnim prilikama g. Tačija.

115. I na kraju, panel nije pridao bitniji značaj drugim iznetim olakšavajućim okolnostima.

116. *Kadri Veselji*. Sada ću govoriti o g. Veseljiju.

117. Kad je reč o otežavajućim okolnostima, panel je pridao značaj okolnosti da je g. Veselji zloupotrebio svoj položaj. Konkretnije, panel je zaključio da je Kadri Veselji koristio svoju funkciju, rukovodeći položaj, autoritet i ugled kako bi ostvario kažnjive aspekte zajedničkog cilja.

118. Kad je reč o olakšavajućim okolnostima, panel je pridao značaj sledećim faktorima:

- a. g. Veselji je oženjen i ima decu školskog uzrasta, mada je ovom faktoru pridat ograničen značaj;
- b. osim u jednom slučaju, g. Veselji se sve vreme postupka uzorno ponašao, mada je ovom faktoru pridat ograničen značaj; i
- c. g. Veselji se dobrovoljno predao Specijalizovanom tužilaštvu, mada je ovom faktoru pridat ograničen značaj.

119. I na kraju, panel nije pridao bitniji značaj drugim iznetim olakšavajućim okolnostima.

120. *Redžep Seljimi*. Sada ću govoriti o g. Seljimiju.

121. Kad je reč o otežavajućim okolnostima, panel je pridao značaj okolnosti da je g. Seljimi zloupotrebio svoj položaj. Konkretnije, panel je zaključio da je Redžep Seljimi zloupotrebio svoj položaj i autoritet time što pripadnike OVK nije sprečio

da krše međunarodno humanitarno pravo i nije ih kaznio za to kršenje, uprkos svom autoritetu, saznanjima i mogućnosti da interveniše.

122. Kad je reč o olakšavajućim okolnostima, panel je pridao značaj sledećim faktorima:

- a. g. Seljimi ima ženu i decu i tvrdi da je veoma vezan za njih, mada je ovom faktoru pridat ograničen značaj;
- b. g. Seljimi je sarađivao sa Specijalizovanim tužilaštvom i obavio razgovore s predstavnicima tužilaštva 2019. i 2020, tokom kojih je mahom iskreno odgovarao na pitanja; i
- c. g. Seljimi se dobrovoljno predao Specijalizovanom tužilaštvu i sarađivao je s predstavnicima tužilaštva tokom pretresa njegove kuće, mada je ovom faktoru pridat ograničen značaj.

123. I na kraju, panel nije pridao bitniji značaj drugim iznetim olakšavajućim okolnostima.

124. *Jakup Krasnići*. Sada ću preći na g. Krasnićija.

125. Kad je reč o otežavajućim okolnostima, panel je pridao značaj okolnosti da je g. Krasnići zloupotrebio svoj položaj. Konkretnije, panel je zaključio da je Jakup Krasnići koristio svoju funkciju, rukovodeći položaj, autoritet i ugled kako bi ostvario kažnjive aspekte zajedničkog cilja.

126. Kad je reč o olakšavajućim okolnostima, panel je pridao značaj sledećim faktorima:

- a. poodmakloj životnoj dobi g. Krasnićija;
- b. porodičnim okolnostima g. Krasnićija; i
- c. činjenici da se g. Krasnići tokom postupka uglavnom uzorno ponašao. Panel je ovaj faktor razmotrio *proprio motu*.

127. I na kraju, panel nije pridao bitniji značaj drugim iznetim olakšavajućim okolnostima.

128. Ovim završavam sažeti prikaz zaključaka panela.

Izreka

129. Sada ću pročitati izreku presude, i to sledećim redosledom: najpre za g. Tačija, potom za g. Krasnićija, g. Veseljija i na kraju za g. Seljimija.

HAŠIM TAČI

130. Gospodine Hašime Tači, molim Vas, ustanite.

131. U ime naroda Kosova, iz razloga izloženih u presudi i ovom sažetom prikazu, nakon razmatranja svih dokaza i argumenata strana u postupku i zastupnika žrtava, na osnovu članova 43 i 44 Zakona i pravila 158, 159 i 163 Pravilnika, panel Vas, Hašime Tači, oglašava **KRIVIM**:

- a. po tački 3, za protivzakonito ili proizvoljno hapšenje i lišenje slobode kao ratni zločin prema članovima 14(1)(c) i 16(1)(a) Zakona, izvršen nad najmanje 385 lica;
- b. po tački 5, za surovo postupanje kao ratni zločin prema članovima 14(1)(c)(i) i 16(1)(a) Zakona, izvršen nad najmanje 49 lica;
- c. po tački 7, za mučenje kao ratni zločin prema članovima 14(1)(c)(i) i 16(1)(a) Zakona, izvršen nad najmanje 303 lica; i
- d. po tački 9, za ubistvo kao ratni zločin prema članovima 14(1)(c)(i) i 16(1)(a) Zakona, izvršen nad 96 lica.

132. Panel Vas OSLOBAĐA OPTUŽBI u odnosu na nekoliko slučajeva ratnih zločina zato što nisu dokazani van razumne sumnje, ili zato što je optužba za njih konsumirana nekom drugom konkretnijom optužbom, ili zato što je panel ustanovio da dati incident nije u nadležnosti ovog suda.

133. Panel Vas **OSLOBAĐA OPTUŽBI** za progon, zatvaranje, druge nehumane postupke, mučenje, ubistvo i prisilne nestanke lica, kao zločine protiv čovečnosti po tačkama 1, 2, 4, 6, 8 i 10.

134. Sada ću saopštiti odluku o kazni.

135. Gospodine Tači, pošto ste oglašeni krivim za više krivičnih dela, panel je, u skladu s pravilom 163(4) Pravilnika, utvrdio kaznu za svaku optužbu po kojoj ste osuđeni. Najpre ću pročitati kazne za svako pojedinačno delo, a potom izreći jedinstvenu kaznu za Vaše sveukupno kažnjivo postupanje.

136. Ovaj panel je odredio:

- a. kaznu zatvora u trajanju od 15 godina za ratni zločin protivzakonitog ili proizvoljnog hapšenja i lišenja slobode (tačka 3);
- b. kaznu zatvora u trajanju od 4 godine za ratni zločin surovog postupanja (tačka 5);
- c. kaznu zatvora u trajanju od 20 godina za ratni zločin mučenja (tačka 7); i
- d. kaznu zatvora u trajanju od 23 godine za ratni zločin ubistva (tačka 9).

137. Ovaj panel Vas osuđuje na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od **25 godina**, u koju se uračunava vreme koje ste proveli u pritvoru.

138. Gospodine Tači, možete da sednete.

JAKUP KRASNIĆI

139. Gospodine Jakupe Krasnići, molim Vas, ustanite.

140. U ime naroda Kosova, iz razloga izloženih u presudi i ovom sažetom prikazu, nakon razmatranja svih dokaza i argumenata strana u postupku i zastupnika žrtava, na osnovu članova 43 i 44 Zakona i pravila 158, 159 i 163 Pravilnika, panel Vas, Jakupe Krasnići, oglašava **KRIVIM**:

- a. po tački 3, za protivzakonito ili proizvoljno hapšenje i lišenje slobode kao ratni zločin prema članovima 14(1)(c) i 16(1)(a) Zakona, izvršen nad najmanje 385 lica;
- b. po tački 5, za surovo postupanje kao ratni zločin prema članovima 14(1)(c)(i) i 16(1)(a) Zakona, izvršen nad najmanje 49 lica;
- c. po tački 7, za mučenje kao ratni zločin prema članovima 14(1)(c)(i) i 16(1)(a) Zakona, izvršen nad najmanje 303 lica; i
- d. po tački 9, za ubistvo kao ratni zločin prema članovima 14(1)(c)(i) i 16(1)(a) Zakona, izvršen nad 96 lica.

141. Panel Vas **OSLOBAĐA OPTUŽBI** u odnosu na nekoliko slučajeva ratnih zločina zato što nisu dokazani van razumne sumnje, ili zato što je optužba za njih konsumirana nekom drugom konkretnijom optužbom, ili zato što je panel ustanovio da dati incident nije u nadležnosti ovog suda.

142. Panel Vas **OSLOBAĐA OPTUŽBI** za progon, zatvaranje, druge nehumane postupke, mučenje, ubistvo i prisilne nestanke, kao zločine protiv čovečnosti po tačkama 1, 2, 4, 6, 8 i 10.

143. Sada ću saopštiti odluku o kazni.

144. Gospodine Krasnići, pošto ste oglašeni krivim za više krivičnih dela, panel je, u skladu s pravilom 163(4) Pravilnika, utvrdio kaznu za svaku optužbu po kojoj ste osuđeni. Najpre ću pročitati kazne za svako pojedinačno delo, a potom izreći jedinstvenu kaznu za Vaše sveukupno kažnjivo postupanje.

145. Ovaj panel je odredio:

- a. kaznu zatvora u trajanju od 15 godina za ratni zločin protivzakonitog ili proizvoljnog hapšenja i lišenja slobode (tačka 3);
- b. kaznu zatvora u trajanju od 4 godine za ratni zločin surovog postupanja (tačka 5);

- c. kaznu zatvora u trajanju od 20 godina za ratni zločin mučenja (tačka 7); i
- d. kaznu zatvora u trajanju od 23 godine za ratni zločin ubistva (tačka 9).

146. Ovaj panel Vas osuđuje na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od **25 godina**, u koju se uračunava vreme koje ste proveli u pritvoru.

147. Gospodine Krasnići, možete da sednete.

KADRI VESELJI

148. Gospodine Kadri Veselji, molim Vas, ustanite.

149. U ime naroda Kosova, iz razloga izloženih u presudi i ovom sažetom prikazu, nakon razmatranja svih dokaza i argumenata strana u postupku i zastupnika žrtava, na osnovu članova 43 i 44 Zakona i pravila 158, 159 i 163 Pravilnika, panel Vas, Kadri Veselji, oglašava **KRIVIM**:

- a. po tački 3, za protivzakonito ili proizvoljno hapšenje i lišenje slobode kao ratni zločin prema članovima 14(1)(c) i 16(1)(a) Zakona, izvršen nad najmanje 385 lica;
- b. po tački 5, za surovo postupanje kao ratni zločin prema članovima 14(1)(c)(i) i 16(1)(a) Zakona, izvršen nad najmanje 49 lica;
- c. po tački 7, za mučenje kao ratni zločin prema članovima 14(1)(c)(i) i 16(1)(a) Zakona, izvršen nad najmanje 303 lica; i
- d. po tački 9, za ubistvo kao ratni zločin prema članovima 14(1)(c)(i) i 16(1)(a) Zakona, izvršen nad 96 lica.

150. Panel Vas **OSLOBAĐA OPTUŽBI** u odnosu na nekoliko slučajeva ratnih zločina zato što nisu dokazani van razumne sumnje, ili zato što je optužba za njih

konsumirana nekom drugom konkretnijom optužbom, ili zato što je panel ustanovio da dati incident nije u nadležnosti ovog suda.

151. Panel Vas **OSLOBAĐA OPTUŽBI** za progon, zatvaranje, druge nehumane postupke, mučenje, ubistvo i prisilne nestanke, kao zločine protiv čovečnosti po tačkama 1, 2, 4, 6, 8 i 10.

152. Sada ću saopštiti odluku o kazni.

153. Gospodine Veselji, pošto ste oglašeni krivim za više krivičnih dela, panel je, u skladu s pravilom 163(4) Pravilnika, utvrdio kaznu za svaku optužbu po kojoj ste osuđeni. Najpre ću pročitati kazne za svako pojedinačno delo, a potom izreći jedinstvenu kaznu za Vaše sveukupno kažnjivo postupanje.

154. Ovaj panel je odredio:

- a. kaznu zatvora u trajanju od 10 godina za ratni zločin protivzakonitog ili proizvoljnog hapšenja i lišenja slobode (tačka 3);
- b. kaznu zatvora u trajanju od 3 godine za ratni zločin surovog postupanja (tačka 5);
- c. kaznu zatvora u trajanju od 13 godina za ratni zločin mučenja (tačka 7); i
- d. kaznu zatvora u trajanju od 16 godina za ratni zločin ubistva (tačka 9).

155. Ovaj panel Vas osuđuje na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od **18 godina**, u koju se uračunava vreme koje ste proveli u pritvoru.

156. Gospodine Veselji, možete da sednete.

REDŽEP SELJIMI

157. Gospodine Redžepe Seljimi, molim Vas, ustanite.

158. U ime naroda Kosova, iz razloga izloženih u presudi i ovom sažetom prikazu, nakon razmatranja svih dokaza i argumenata strana u postupku i zastupnika žrtava, na osnovu članova 43 i 44 Zakona i pravila 158, 159 i 163 Pravilnika, ovaj panel Vas, Redžepe Seljimi, oglašava **KRIVIM**:

- a. po tački 3, za protivzakonito ili proizvoljno hapšenje i lišenje slobode kao ratni zločin prema članovima 14(1)(c) i 16(1)(a) Zakona, izvršen nad najmanje 385 lica;
- b. po tački 5, za surovo postupanje kao ratni zločin prema članovima 14(1)(c)(i) i 16(1)(a) Zakona, izvršen nad najmanje 49 lica;
- c. po tački 7, za mučenje kao ratni zločin prema članovima 14(1)(c)(i) i 16(1)(a) Zakona, izvršen nad najmanje 303 lica; i
- d. po tački 9, za ubistvo kao ratni zločin prema članovima 14(1)(c)(i) i 16(1)(a) Zakona, izvršen nad 96 lica.

159. Panel Vas **OSLOBAĐA OPTUŽBI** u odnosu na nekoliko slučajeva ratnih zločina zato što nisu dokazani van razumne sumnje, ili zato što je optužba za njih konsumirana nekom drugom konkretnijom optužbom, ili zato što je panel ustanovio da dati incident nije u nadležnosti ovog suda.

160. Panel Vas **OSLOBAĐA OPTUŽBI** za progon, zatvaranje, druge nehumane postupke, mučenje, ubistvo i prisilne nestanke, kao zločine protiv čovečnosti po tačkama 1, 2, 4, 6, 8 i 10.

161. Sada ću saopštiti odluku o kazni.

162. Gospodine Seljimi, pošto ste oglašeni krivim za više krivičnih dela, panel je, u skladu s pravilom 163(4) Pravilnika, utvrdio kaznu za svaku optužbu po kojoj ste osuđeni. Najpre ću pročitati kazne za svako pojedinačno delo, a potom izreći jedinstvenu kaznu za Vaše sveukupno kažnjivo postupanje.

163. Ovaj panel je odredio:

- a. kaznu zatvora u trajanju od 6 godina za ratni zločin protivzakonitog ili proizvoljnog hapšenja i lišenja slobode (tačka 3);
- b. kaznu zatvora u trajanju od 2 godine za ratni zločin surovog postupanja (tačka 5);
- c. kaznu zatvora u trajanju od 8 godina za ratni zločin mučenja (tačka 7); i
- d. kaznu zatvora u trajanju od 11 godina za ratni zločin ubistva (tačka 9).

164. Ovaj panel Vas osuđuje na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od **13 godina**, u koju se uračunava vreme koje ste proveli u pritvoru.

165. Gospodine Seljimi, možete da sednete.

166. Služba Sekretarijata će sada podeliti primerke presude u elektronskom formatu. Optuženima će biti dostavljen overen pismeni otpravak presude na engleskom jeziku. Presuda na albanskom jeziku će im biti uručena kada bude spremna. Panel moli sudskog službenika da sada podeli primerke presude.

167. Panel podseća da zadržava nadležnost za pitanje reparacija, o kojima su se strane u postupku i zastupnik žrtava izjasnili pre zaključenja pretresa, i da će panel uskoro izdati nalog o rasporedu u vezi s tim pitanjem.

168. Sednica je završena.